

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze diplomové práce

Martina Andrášová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá problematikou vývoje mezd v ČR. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy z oblasti mezd. V metodické části je objasněna problematika analýzy časových řad.

V praktické části jsou mzdy hodnoceny z hlediska České republiky celkem a z hlediska vybraných odvětví národního hospodářství. Pro vybrané časové řady jsou zjištěny základní elementární charakteristiky. Na základě statistických kritérií jsou zvoleny odpovídající trendové funkce a vypočteny bodové i intervalové předpovědi pro roky 2014, 2015 a 2016.

Klíčová slova: mzda, plat, mzdový systém, časová řada, trend, prognóza

Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem diplomové práce je statistická analýza vývoje mezd v České republice a ve vybraných odvětvích národního hospodářství v letech 2000 – 2013. V tomto období půjde o analýzu časových řad v kontextu ekonomického vývoje a o objasnění základních příčin ve změnách růstu či poklesu mezd.

Dalším cílem je také na základě bodových a intervalových předpovědí nastínit vývoj mezd pro další období. Předpovědi pro rok 2014 budou srovnány se skutečnými hodnotami zveřejněnými Českým statistickým úřadem.

Metodika práce

V literární rešerši jsou nejprve vysvětleny základní pojmy z oblasti mezd a platů a v metodické části jsou vysvětleny pojmy z oblasti analýzy časových řad. V praktické části je pak popsán vývoj mezd v České republice a vybraných odvětvích národního hospodářství.

Diplomová práce vychází zejména z dat a informací Českého statistického úřadu a dalších oficiálních zdrojů, jakými jsou jednotlivá ministerstva. Podkladové údaje v rámci elementárních charakteristik časových řad byly zpracovány za pomoci programu MS Excel,

kteřý je k těmto výpočtům vhodný. K vyrovnání časových řad a vytvoření předpovědi vývoje průměrných výdělků byl použit program STATISTICA 12.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit vývoj mezd v České republice. Byl popsán vývoj mezd v letech 2000 – 2013 v celé České republice a ve vybraných odvětvích národního hospodářství. Byly stanoveny předpovědi pro další období, jež se porovnály s hodnotami skutečnými.

Vývoj mezd byl v 90. letech ovlivněn probíhajícími transformačními změnami, především mzdovou a cenovou liberalizací. Nejvyšší propad reálných mezd nastal kvůli prudkému zdražení původně dotovaných cen potravin v roce 1991 a poté se situace stabilizovala. Až v letech 1997 a 1998 ekonomiku zasáhla ekonomická krize. Od roku 2000 do roku 2008 nastal příznivý vývoj mezd, kdy se meziročně navyšovaly v průměru o 6,9 %. Ovšem v roce 2009 tento příznivý vývoj ukončila další ekonomická krize a nepříznivý vývoj mezd je protentokrát mnohem delší než v předchozích obdobích ekonomické krize.

Na vývoj výše mezd mají vliv různé změny v ekonomice, nezaměstnanost a také inflace. Jakákoliv změna v těchto oblastech se projeví v rámci výše mezd. Výše mezd ovlivňují i zásahy státu prostřednictvím legislativy či prováděním různých změn. V roce 2014 schválila vláda platové tabulky, které zvýší tarifní platy o 3,5 % pro státní zaměstnance. Tato změna se ale netýká pracovníků ve zdravotnictví, protože platy ve zdravotnictví nejsou financovány ze státního rozpočtu. Do budoucna by si měly polepšit také zaměstnanci v odvětví kultury a to konkrétně o 4 %.

Vláda kromě platových tabulek schválila i strategii politiky zaměstnanosti do roku 2020, která by měla přispět ke zvýšení zaměstnanosti. Půjde především o lepší uplatnění absolventů, rodičů s malými dětmi či lidí s nízkou kvalifikací.

V souvislosti s vývojem zaměstnanosti a vývojem počtu dostupných pracovních míst by v budoucnu mohlo být problémem zánik některých pracovních míst díky technologickému pokroku. Další pracovní místa zůstanou naopak obsazena vlivem zvýšení věku odchodu do důchodu a tím pádem se bude zvyšovat podíl zaměstnaných osob v důchodovém věku.

Co se týče vývoje v odvětvích národního hospodářství, tak v zemědělství měl velký vliv vstup České republiky do EU, díky kterému vzrostly dotace. Zemědělství je odvětví, jehož výkonnost je ovlivňována klimatickými podmínkami a podporami ze strany státu, v rámci programu rozvoje venkova. Tímto vším jsou ovlivňovány i výše mezd v odvětví. Výrazně vyšší byly právě v roce 2004 po vstupu do EU a ovlivněny byly i v roce 2009 díky hospodářské krizi, kdy klesly o 121 Kč. Byl to jediný pokles za sledované období.

Průmysl je převážně exportně zaměřen, a tedy vstup do EU měl příznivý vliv na výkonnost tohoto odvětví. Začala růst zahraniční poptávka po průmyslovém zboží a začaly sem proudit i investice ze zahraničí. Po celé sledované období mzdy v tomto odvětví ani jednou neklesly, pouze se zpomalil jejich růst a to právě v období krize v roce 2009.

Stavebnictví je stejně jako zemědělství ovlivňováno klimatickými podmínkami a především ochotou firem, domácností a státu investovat do stavebních činností. Ve stavebnictví nedošlo v roce 2009 ke zpomalení růstu mezd z důvodu plnění zakázek uzavřených ještě v předchozím roce. Vliv krize byl zaznamenán až v letech 2010 – 2013 právě neochotou investovat ze strany firem, domácností a státu.

V odvětví obchodu byl největší nárůst mezd v letech 2006 – 2008. V tomto období byla silná aktivita státního i soukromého sektoru, dále byly snadno dostupné úvěry a nízké úroky z vkladů. V roce 2009 díky hospodářské krizi vzrostly mzdy pouze o 17 Kč a v roce 2013 došlo poprvé za sledované období k poklesu průměrných mezd o 162 Kč. Důvodem byly předsunuté manažerské odměny, které byly vyplaceny na konci roku 2012.

V závěru práce byly časové řady vyrovnány pomocí lineárního trendu a zároveň byla provedena bodová a intervalová předpověď pro roky 2014 – 2016. Všechny bodové odhady jak pro Českou republiku, tak pro vybraná odvětví byly nadhodnoceny. Nejméně nadhodnocený odhad byl v odvětví zemědělství. Mohlo to být způsobeno vyššími výdělky v roce 2008, po kterém následně mzdy poklesly. V roce 2012 se naopak mzdy snížily a tento trend pokračoval i v roce 2013. Je tedy možné konstatovat, že předpovědi na další období byly ovlivněny těmito výkyvy.

Zdroje

CEJTHAMR, Václav a DĚDINA, Jiří. *Management a organizační chování*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2010. 344 s. Expert. ISBN 978-80-247-3348-7.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. *Slovník pojmů k řízení lidských zdrojů*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004. 157 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-468-6.

HINDLS, Richard et al. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.

HROUZKOVÁ, Věra. *Pracovní právo*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2009. 264 s. Edice učebních textů. Právo. ISBN 978-80-86730-44-8.

KOCIANOVÁ, Renata. *Personální činnosti a metody personální práce*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 215 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2497-3.

KROPÁČ, Jiří. *Statistika: náhodné jevy, náhodné veličiny, základy matematické statistiky, indexní analýza, regresní analýza, časové řady*. 2., přeprac. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2012. vi, 138 s. Učební texty vysokých škol. ISBN 978-80-7204-788-8.